

РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

проф. Мехович С.А., Колесніченко А.С.
НТУ "ХПІ"

Основним напрямком регулювання сучасних енергетичних ринків відбувається в умовах їх лібералізації, посилення конкуренції, що призводить до збільшення еластичності попиту та пропозиції і створює додаткові стимули учасникам ринку до енергозбереження та зменшення енергоемності.

Ситуація на міжнародному енергетичному просторі демонструє, що найбільшими споживачами енергоресурсів є ЄС та держави-члени ЄС. Близько 70% попиту на електроенергію забезпечується за рахунок імпорту з третіх країн. Основні виробники енергоресурсів для Європейського Союзу – це країни Близького Сходу та Росія. Враховуючи те, що розширення ЄС здійснюється шляхом приєднання нових держав, які повністю залежать від зовнішніх поставок енергоресурсів, це призводить до зростання його енергозалежності.

Аналіз енергетичного законодавства ЄС дозволяє виділити декілька основних принципів здійснення енергетичної політики ЄС, серед яких:

- принцип недискримінації;
- принцип транспарентності;
- принцип збереження оточуючого середовища;
- принцип врахування соціального фактора в енергетичній політиці.

Відповідно до Енергетичної стратегії України адаптація законодавства України до принципів роботи та законодавства ЄС є міжнародним зобов'язанням, передбаченим Угодою про партнерство і співробітництво між Україною та європейськими співтовариствами від 14 червня 1994 року, меть якої – наближувати чинне та майбутнє законодавство до законодавства Співтовариства у пріоритетних сферах.

Адаптація українського законодавства до енергетичного законодавства ЄС базується на наступних засадах:

- забезпечення надійності постачання енергоносіїв;
- розширення конкуренції відповідно до принципів свободи руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили;
- забезпечення охорони навколишнього середовища та цивільного захисту у сфері техногенної безпеки.

Імплементация європейських норм та принципів побудови енергетичного ринку Україною могла б значно зміцнити енергетичну безпеку, запровадити більш високі технічні стандарти й правила, посилити конкуренцію на внутрішньому ринку та привабити серйозних інвесторів.

1 лютого 2011 року Україна офіційно приєдналася до Договору про заснування Енергетичного співтовариства (ДЕС). Відповідно до Розпорядження КМУ від 3 серпня 2011 р. № 733-р створено план заходів щодо виконання Україною зобов'язань в рамках ДЕС.

На сьогоднішній день Україна не виконує поставлених умов в належні строки, не відповідаючи угодам єс у сфері газу, електроенергетики та відновлюваних джерел, що чітко зазначені у протоколі про приєднання до дес. більш того, повністю не виконано жодного із зобов'язань, що мали бути реалізовані до січня 2012 року.

Зобов'язання перед дес накладаються на непростий перехід до моделі ринку двосторонніх договорів, а також неоднозначні приватизаційні процеси в країні. директива 2003/54/ес, вимагає прийняття нового закону "про засади функціонування ринку електричної енергії в Україні". проект документа знаходиться на стадії доопрацювання, проте строки його розгляду у парламенті залишаються невизначеними. також не визначені заходи міненерговугілля щодо директиви 2005/89/ес, яка стосується безпеки інвестування в системи електропостачання та інфраструктури.

На даний момент не внесено змін до закону "про електроенергетику", який визначає правові, економічні та організаційні засади діяльності в сфері електроенергетики для впровадження регламенту 1228/2003 стосовно умов доступу до мережі трансграничної передачі електроенергії.

До 1 липня 2011 року Кабмін мав схвалити плани імплементации Директив 2001/77/ЕС (сприяння використанню електроенергії з відновлюваних джерел) та 2003/30/ЕС (сприяння використанню біопального), проекти яких було підготовлено на початку 2011 року, однак їх затвердження й оприлюднення досі не відбулося.

Таким чином, перед Україною сьогодні стоїть ряд невирішених питань щодо адаптації нормативної бази та принципів функціонування вітчизняного ринку електричної енергії європейським нормам. Ця проблема особливо актуальна через підвищений інтерес ігроків міжнародних ринків у співпраці, особливо у сфері поставки та споживання енергоресурсів. Вирішення цих завдань можливе за умови прийняття відповідних законодавчих актів та суттєвих інвестицій, для чого потрібна державна цільова програма.

1. Закон України „Про електроенергетику” від 16 жовтня 1997 р. № 575 (остання редакція від 24 квітня 2009 р.).

2. В.А.Вільха. Проблеми реформування енергоринку України // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 20.08.2010р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=284>